

ԻՐԱՑՎԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՌԻՍԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐՈՒՄ

Իրացվելիության ռիսկը բանկային առանցքային ռիսկերից մեկն է, որի կառավարման արդյունավետությունից մեծապես կախված է յուրաքանչյուր բանկի ֆինանսական կայունությունը: Պատահական չէ, որ «Բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ներդրումային ընկերությունների, ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների և ապահովագրական ընկերությունների սնանկության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ բանկի անվճարունակության պնդումներից է, եթե բանկն ի վիճակի չէ բավարարել իր պարտատերերի օրինական պահանջները¹: Ըստ էության իրացվելիության ռիսկը նույնացվում է բանկի անվճարունակության, սնանկության հետ: Վերջնահաշվում, բանկերի ֆինանսական վիճակի վատթարացման, անվճարունակության և սնանկության հայկական փորձը ցույց է տալիս, որ ընդգծված կորելացիոն կապ գոյություն ունի իրացվելիության հիմնական տնտեսական նորմատիվների խախտումների և սնանկության միջև: Իրացվելիության նորմատիվների սահմանաչափերի խախտումները լուրջ նախանշանային բարոմետրեր են, որոնք վկայում են բանկի ֆինանսական վիճակի վատթարացման մասին:

ՀՀ կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ ԿԲ) կողմից տրված է իրացվելիության ռիսկի հետևյալ սահմանումը. «Իրացվելիության ռիսկն այն ներկա կամ ապագա հավանականությունն է, երբ բանկն ի վիճակի չի լինի ճիշտ ժամանակին բավարարել իր պարտատերերի պահանջներն առանց լրացուցիչ կորուստներ կրելու, ինչը բացասաբար կազդի բանկի շահույթի և/կամ կապիտալի վրա»²: Միևնույն ժամանակ ընդունվում է, որ վերոհիշյալ սահմանումը շատ ընդհանուր բնույթ է կրում, և յուրաքանչյուր բանկ կարող է ներքին օգտագործման համար տալ իրացվելիության ռիսկի սեփական սահմանումը՝ գործունեության առանձնահատկություններից ելնելով:

Իրացվելիության հիմնախնդիրը գործնականում ունենում է ամենատարբեր դրսևորումներ: Օրինակ, իրացվելիության հիմնախնդրի (տվյալ պարագայում՝ դրամական միջոցների սակավության) մասին կարող են վկայել անգամ բանկերի հեռախոսային հարցումներն այն ավանդատուներին, որոնց ավանդի մարման ժամկետը մոտ ապագայում լրանում է՝ հաճախորդի մտադրություններն ավանդը հետ ստանալու կամ ժամկետը երկարաձգելու վերաբերյալ ճշգրտելու նպատակով:

Դրամական միջոցների պակասի դեպքում որոշ բանկեր բարձրացնում են ներգրավվող դրամական միջոցների (ցպահանջ, ժամկետային ավանդային, ընթացիկ հաշիվներ) նկատմամբ առաջարկվող տոկոսադրույքները: Փաստորեն, շուկայականից բարձր տոկոսադրույքների առաջարկը որոշ դեպքերում խիստ վտանգավոր է, քանի որ նպատակ ունի ներգրավել լրացուցիչ դրամական միջոցներ՝ հասարակայնության որոշ շրջանակների (բարձր եկամուտներ խոստանալով) մոլորեցնելու միջոցով:

Դրամական միջոցների պակասի մասին կարող են վկայել նաև ԿԲ-ի կողմից սահմանված պարտադիր պահուստավորման հիմնական տնտեսական նորմատիվի պարբերաբար խախտումները: Այս դեպքում բանկը դրամական միջոցների ներգրավման միջոցով կատարում է իր պարտավորություններն այլ պարտատերերի նկատմամբ՝ չկատարելով իր հիմնական պարտականությունը՝ ներգրավված դրամական միջոցների դիմաց պահուստավորում ԿԲ-ում:

Իրացվելիության հիմնախնդրի մասին կարելի է դատել՝ վերլուծության ենթարկելով բանկի ակտիվների կառուցվածքը: Օրինակ՝ ոչ ընթացիկ ակտիվների տեսակարար կշռի շարունակական ավելացումը կարող է իրացվելիության լուրջ հիմնախնդիր առաջացնել:

Իրացվելիության ռիսկի առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ կարող է դրսևորվել այսպես

¹ «Բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ներդրումային ընկերությունների, ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների և ապահովագրական ընկերությունների սնանկության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 2:

² ՀՀ ԿԲ նախագահի՝ 16.02.2011թ. որոշումը «Իրացվելիության ռիսկի կառավարման ձեռնարկը» հավանության արժանացնելու վերաբերյալ, ներածություն:

կոչված «դոմինոյի էֆեկտի» արդյունքում: Օրինակ, համակարգային մի բանկի սնանկությունը, որտեղ կենտրոնացած են մի շարք բանկերի թղթակցային հաշիվների խոշոր գումարներ, կարող է լուրջ ազդեցություն ունենալ թղթակից բանկերի ֆինանսական վիճակի վրա:

Նույն տրամաբանությամբ իրացվելիության ռիսկը կարող է փոխանցվել երկրի կամ քաղաքական ռիսկից: Բանկերը թղթակցային հարաբերություններ կառուցելիս զգուշավորություն պետք է ցուցաբերեն ոչ միայն թղթակից բանկերի, այլ նաև երկրների ընտրության հարցում: Թերևս սա է պատճառը, որ բանկային պրակտիկայում ընդունված գործարար սովորույթի համաձայն, տարբեր երկրների ԿԲ-ները վերահսկողության նպատակներով սահմանում են օֆշորային տարածքների ցանկ, որտեղ գրանցված բանկերի հետ արգելվում է թղթակցային հարաբերությունների վարումը¹:

Իրացվելիության ռիսկի ուսումնասիրություններն անմիջականորեն կապվում են դրամական միջոցների ներգրավման հնարավորությունների հետ: Իրացվելիության ժամանակավոր ու կարճատև հիմնախնդիրներ կարող են ունենալ բոլոր բանկերը, և այստեղ կարևորվում է այն հանգամանքը, թե որքանով է բանկը վայելում այն սուբյեկտների վստահությունը, որոնք դրամական միջոցների ներգրավման աղբյուրներ են: Բանկերի կողմից դրամական միջոցների ներգրավման աղբյուրները սահմանափակ են, իսկ ժամանակի կոնկրետ պահի դրությամբ այդ աղբյուրները նույնպես կարող են դրամական միջոցների ավելցուկ չունենալ:

Բանկերի իրացվելիության ռիսկի վերլուծությունը պետք է սկսել բանկի՝ դրամական միջոցներ ներգրավելու հնարավոր աղբյուրների ուսումնասիրությունից, և կարևոր է աղբյուրների առաջնահերթության սահմանումը: Յուրաքանչյուր բանկի համար դրամական միջոցների ներգրավման հնարավոր աղբյուրներն են².

1. բանկի սեփականատերերը (հիմնադիրները, մասնակիցները, փայտերերը, բաժնետերերը): Իրացվելիության տեսանկյունից կարևորվում է այն հանգամանքը, թե ովքեր են բանկի իրական տերերը, ինչ բիզնես են ներկայացնում, արդյոք ունեն՞ դրամական միջոցներ ներարկելու մշտական հնարավորություններ, թե՞ ոչ: Հայտնի վարկանիշային կազմակերպությունները բանկերի վարկանիշները սահմանելիս նկատի են ունենում նաև բանկի՝ հզոր ֆինանսա-արդյունաբերական խմբի անդամ լինելու հանգամանքը:

2. Բանկի հաճախորդները՝ իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք: Հատկապես այս հանգամանքը անմիջական փոխկապվածություն ունի բանկի նկատմամբ վստահության հետ: Որքան բարձր անուն ունի բանկը հասարակության մեջ՝ որպես ֆինանսապես կայուն և հզոր բանկ, այնքան, այլ հավասար պայմանների դեպքում, շատ հաճախորդներ կունենա տվյալ բանկը: Ասվածի դասական դրսևորումն է այն, որ «Էյչ-Էս-Բի-Սի Բանկ Հայաստան» ՓԲԸ-ն, առաջարկելով ավանդների ամենացածր տոկոսադրույքները, տարիներ շարունակ ավանդային բազայի մեծությամբ առաջատար դիրքեր է զբաղեցնում բանկային համակարգում: Մյուս կողմից, հայկական իրականության մեջ բնակչությունը փողերը շատ հաճախ վստահում է այն բանկերին, որտեղ աշխատում են իրենց ընկերները, ծանոթները կամ բարեկամները:

3. Միջբանկային շուկան: Բանկերը կարող են միմյանցից նույնպես դրամական միջոցներ ներգրավել: Այս տեսանկյունից միջբանկային շուկան ամենաակտիվ գործող շուկաներից է և լայն հնարավորություն է ընձեռում տարբեր գործիքների միջոցով դրամական միջոցներ ներգրավելու (վարկ, ռեպո համաձայնագիր, սվոփ, օվերնայթ և այլն):

4. Տարբեր միջազգային ծրագրերով (WB, KFW, ռուսական վարկ և այլն) դրամական միջոցների ներգրավումը, որոնք վերջնահաշվում տրամադրվում են ԿԲ-ի կողմից:

5. ԿԲ-ից վարկերի ներգրավումը: Որպես կանոն, այս տարբերակը գործում է այն դեպքում, երբ վերը ներկայացված բոլոր հնարավոր աղբյուրներն ակտիվ չեն գործում, և բանկը ստիպված է լինում դիմելու վերջին ատյանի վարկատուին՝ ԿԲ-ին: Ինչ խոսք, ԿԲ-ն է որոշում կայացնում տվյալ բանկին

¹ ԳՅ ԿԲ խորհրդի՝ 08.01.2003թ. «Չեղնողորհայի Գանրապետության կողմից լիցենզավորված բանկերում կամ ֆինանսավարկային կազմակերպություններում, ինչպես նաև դրանց համար թղթակցային և այլ հաշիվներ բացելը արգելելու մասին» թիվ 05-Ն որոշում, «Նաուրուի Գանրապետության կողմից լիցենզավորված բանկերում կամ ֆինանսավարկային կազմակերպություններում, ինչպես նաև դրանց համար թղթակցային և այլ հաշիվներ բացելը արգելելու մասին» թիվ 06-Ն որոշում:

² Դրամական միջոցների ներգրավման աղբյուրները ներկայացված են ըստ ներգրավման հնարավոր առաջնահերթության:

վարկ տրամադրե՞լ, թե՞ ոչ, քանի որ ավելի հաճախ ԿԲ-ից վարկ ստանալու հայտը լուրջ ազդանշան է տվյալ բանկի ֆինանսական վիճակով զբաղվելու համար: Նշենք, որ ԿԲ-ն կարող է տրամադրել նաև համակարգային վարկ, որի նպատակը համակարգային ճգնաժամից խուսափելն է, երբ առանձին համակարգային բանկի սնանկությունը կարող է լուրջ հետևանքներ առաջացնել այլ բանկերում նույնպես:

Իրացվելիության ռիսկի վերլուծության տեսանկյունից կարևորվում են ակտիվների որակի դիտարկումը և հատկապես բարձր իրացվելի ակտիվների (ԲԻԱ) սահմանումը: ԲԻԱ սահմանումը տարբեր երկրներում, ընդհանրությունների հետ մեկտեղ, ունի նաև առանձնահատկություններ՝ պայմանավորված ռիսկերի կառավարման ոլորտում ձևավորված պատմամշակութային միտումներով: Այդուհանդերձ, ակտիվի բարձր իրացվելիությունը ենթադրում է երկու՝ միայնակ հետ փոխառված չափորոշիչ: Առաջին՝ արագ իրացնելու հնարավորություն, երկրորդ՝ արժեքի կորստի բացակայությունը:

ՀՀ ԿԲ «Իրացվելիության ռիսկի կառավարման ձեռնարկում» տրված է ԲԻԱ հետևյալ սահմանումը. «Ակտիվները համարվում են բարձր իրացվելի, եթե դրանք կարող են հեշտությամբ և անմիջապես փոխարկվել կանխիկ դրամի իրենց արժեքի փոքր կորստով կամ առանց որևէ կորստի»¹:

ՀՀ ԿԲ սահմանած կարգի համաձայն՝ ներկայումս ԲԻԱ են համարվում՝

- կանխիկ դրամական միջոցները (ներառյալ ճանապարհին և բանկումատներում գտնվողները), կանխիկին հավասարեցված վճարային փաստաթղթերը
- ԿԲ-ում թղթակցային հաշվի միջոցները, ներդրված ավանդները
- Բանկային ոսկին (ներառյալ ճանապարհին գտնվող)
- ՀՀ ՖՆ-ի կողմից թողարկված փոխանցելի մուրհակները, ՀՀ պետական գանձապետական պարտատոմսերը և ԿԲ-ի թողարկած արժեթղթերը
- ԿԲ կողմից Գ- և բարձր վարկանիշ ստացած կազմակերպությունների արժեթղթերը
- Ստանդարտ և Փուրզ կամ Ֆիթչ (Մուդիզ) վարկանիշային կազմակերպությունների կողմից տրամադրված Ա+(Ա1) և բարձր վարկանիշ ունեցող պետությունների պետական գանձապետական պարտատոմսերը և կորպորատիվ պարտատոմսերը
- Ռեզիդենտ և օտարերկրյա բանկերում թղթակցային հաշիվները²

Նշենք, որ 2011թ. ընթացքում ՀՀ բանկային համակարգի ընդհանուր ակտիվների աճը (32%) 6 տոկոսային կետով գերազանցել է ԲԻԱ-երի աճը (26%)³:

ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանվել են իրացվելիության երկու՝ ընդհանուր և ընթացիկ իրացվելիության նորմատիվներ: Վերջիններիս նպատակն է բանկերի համար բավարար և կառավարելի իրացվելիություն ապահովելու նպատակով ԲԻԱ սահմանաչափերի հաստատումը:

Ընդհանուր իրացվելիության նորմատիվը հաշվարկվում է որպես ԲԻԱ-երի և ընդհանուր ակտիվների հարաբերակցություն (սահմանաչափը՝ 15%):

Ընթացիկ իրացվելիության նորմատիվը հաշվարկվում է որպես ԲԻԱ-երի և ցայահանջ պարտավորությունների հարաբերակցություն (սահմանաչափը՝ 60%):

ՀՀ բանկային համակարգի իրացվելիության նորմատիվների փաստացի մեծությունները վերջին տարիներին ներկայացված են ներքոհիշյալ աղյուսակում՝

Աղյուսակ 3⁴

	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
Ընդհանուր իրացվելիության ցուցանիշ	34.4%	29.5%	27.9%
Ընթացիկ իրացվելիության ցուցանիշ	140.8%	131.5%	120.8%

Ըստ էության իրացվելիության երկու նորմատիվներն էլ համարյա կրկնակի չափով կատարվում

¹ ՀՀ ԿԲ նախագահի՝ 16.02.2011թ. որոշումը «Իրացվելիության ռիսկի կառավարման ձեռնարկ» հավանության արժանացնելու վերաբերյալ, հավելված 2:
² Բանկերի գործունեության կարգավորումը, բանկային գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվները, կանոնակարգ 2:
³ ՀՀ բանկային համակարգը: Զարգացում, կարգավորում, վերահսկողություն, ՀՀ ԿԲ, 2012:
⁴ ՀՀ բանկային համակարգը: Զարգացում, կարգավորում, վերահսկողություն, ՀՀ ԿԲ, 2012:

են:

ՀՀ բանկային համակարգի համար արդեն բավական երկար ժամանակահատված բնութագրական է միայն ավելցուկային իրացվելիությունը: Սա վկայում է, որ իրացվելիության ռիսկը բանկերում գտնվում է կառավարելիության շրջանակներում: ՀՀ ԿԲ-ն, վերլուծելով առևտրային բանկերի իրացվելիության նորմատիվների պատմական շարքերը, 2007թ. որոշում կայացրեց նվազեցնել և՛ ընդհանուր (20%-ից՝ 15%), և՛ ընթացիկ (80%-ից՝ 60%) իրացվելիության նորմատիվների սահմանաչափերը¹:

Իրացվելիության տեսանկյունից հարկ է նկատի ունենալ կարևորագույն մեկ հանգամանք ևս: Արտաքուստ տպավորություն է ստեղծվում, թե ԲԻԱ-երի բարձր տեսակարար կշիռը ընդհանուր ակտիվների մեջ ապահովում է բանկի բարձր իրացվելիությունը: Սակայն, իրացվելիության նորմատիվների խիստ բարձր մակարդակը վատ նախանշան է բանկի համար այն պարզ տրամաբանությամբ, որ ԲԻԱ-երի մեծ տեսակարար կշիռը վկայում է բանկի ակտիվների կազմում ոչ եկամտաբեր ակտիվների բարձր տեսակարար կշռի մասին: Վերջինս վկայում է այն մասին, որ բանկն ըստ էության բանկային գործունեություն (ավանդների ներգրավում-վարկերի տրամադրում) չի իրականացնում, ունի միջոցների արդյունավետ տեղաբաշխման լուրջ խնդիր, որն արտահայտվում է ավելցուկային իրացվելիությամբ: Պատահական չէ, որ գործնականում իրացվելիության բարձր մակարդակ ունենում են այն բանկերը, որոնք ֆինանսական վիճակի բարելավման նպատակով պայմանագրային հարաբերությունների մեջ են ԿԲ-ի հետ, և դրանց համար բանկային գործունեության սահմանափակումներ են նախատեսված, որն էլ կանխիկ դրամական միջոցների ավելացման պատճառ է դառնում:

Ինչպես վկայում են ռուսական ֆինանսական ճգնաժամի դասերը՝ ԿԲ-ի կողմից սահմանված իրացվելիության հիմնական տնտեսական նորմատիվների պահպանումը ռիսկից ապահովագրման անհրաժեշտ, սակայն ոչ բավարար պայման է, և խիստ կարևոր է խորքային վերլուծությունների իրականացումը ԿԲ-երի կողմից՝ սուբյեկտիվ դատողությունների լայն կիրառմամբ: Սա է պատճառը, որ իրացվելիության ռիսկի կառավարման վերլուծության և գնահատման ժամանակ կիրառվում են բազմաթիվ այլ գործիքներ նույնպես, օրինակ՝ սթրես-թեսթեր, իրացվելիության ճեղքվածի (GAP) մոդելը, իրացվելիության պատմական շարքերի վերլուծության մեթոդները և այլն:

Իրացվելիության գնահատման սթրես-թեսթերի տնտեսագիտական բովանդակությունը կայանում է նրանում, որ հնարավոր տարաբնույթ սցենարներ են կիրառվում բանկի նկատմամբ, օրինակ, 10-25-35% ավանդատուների միաժամանակյա ավանդները հետ պահանջելու տարբերակը, կամ էլ ակտիվների մասով՝ 15-25-35% վարկառուների կողմից դեֆոլտի հայտարարումը: Նման սցենարներով ճշգրտվում է բանկի դիմակայունության մակարդակը:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման կարևորագույն գործիքներից է նաև իրացվելիության ճեղքվածքի կառավարումը՝ GAP մոդելով: Այս գործիքի առանձնահատկությունն այն է, որ ակտիվներն ու պարտավորությունները համադրվում են ըստ մարման ժամկետների, և հաշվարկվում է յուրաքանչյուր կոնկրետ պահի դրությամբ դիսկրետ իրացվելիության ճեղքվածքը (դրական կամ բացասական): Միաժամանակ հաշվարկվում է կուտակային GAP-ը, որը աճողական առումով ցուցադրում է բանկի իրացվելիության ճեղքվածքը: Նշենք, որ ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված է հատուկ հաշվետվական ձև, որը ամսական կտրվածքով բացահայտում է բանկի ներգրավված և տեղաբաշխված միջոցներն ըստ ժամկետայնության²:

Այդուհանդերձ, GAP մեթոդաբանության դեպքում իրականացվում է ակտիվների և պարտավորությունների համադրում ըստ ժամկետայնության, որպեսզի կանխատեսվի իրացվելիության ապագա պահանջը: GAP մոդելով իրականացվում է իրացվելիության գնահատում կոնկրետ պահի դրությամբ, և հետևաբար այս մեթոդաբանության հիմնական թերությունն այն է, որ հաշվի չի առնում ապագայի հնարավոր փոփոխությունները՝ ինչպես կապված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային մեծությունների տատանումների, այնպես էլ ակտիվները սահմանված ժամկետներում հետ չստանալու հավանականության հետ:

¹ Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն, 33 ԿԲ, 2012թ.:

² Բանկերի հաշվետվությունները, դրանց ներկայացումը և հրապարակումը, կանոնակարգ 3:

Գործնականում կիրառություն է ստացել նաև իրացվելիության պատմական շարքերի վերլուծության մեթոդը: Համաձայն այս մեթոդաբանության՝ հավաքագրվում են իրացվելիության ճեղքվածքների դինամիկայի պատմական շարքերը և դրանց օգնությամբ է գնահատվում այն, թե որքանով է բանկն ապահովում ակնթարթային և մինչև 90 օր մարման ժամկետայնությամբ ակտիվների և պարտավորությունների իրացվելիությունը դիտարկվող բոլոր ժամանակաշրջաններում: Հետևաբար, այս դեպքում գնահատվում է նաև բանկի պոտենցիալ կարողությունն իրացվելիության ռիսկի կառավարման հարցում: Մասնավորապես, բանկի իրացվելիության ճեղքվածքը կարող է լինել բացասական, սակայն բանկի ակնթարթային և մինչև 90 օր իրացվելիության ճեղքվածքների պատմական շարքերը լինեն դրական, որը վկայում է բանկի իրացվելիության ճկուն կառավարման մասին:

Վերը ներկայացված գործիքակազմն օգնում է բանկերին իրատեսական գնահատական տալ իրացվելիության հիմնախնդիրների ժամանակային կտրվածքով և առանձնացնել հատկապես ռիսկային շրջանները: Նման վերլուծությունների իրականացումն օգնում է բանկերին յուրաքանչյուր կոնկրետ ժամանակահատվածի համար իրացվելիության բարելավման համար համապատասխան գործառնություններ իրականացնել, օրինակ, արժեթղթեր գնել/վաճառել, ավելացնել/պակասեցնել թղթակցային հաշիվների մնացորդները, կնքել ռեպո/հակադարձ ռեպո գործարքներ և այլն:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման լրջագույն հարցերից մեկը իրացվելիության կառավարման ժամկետի որոշումն է: Միջազգային պրակտիկայում առկա են իրացվելիության ժամային, օրական, շաբաթական, ամսական կառավարման տարբերակներ:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման ժամկետայնության հետ մեկտեղ կարևորվում է այն հանգամանքը, թե առևտրային բանկի որ կառուցվածքային ստորաբաժանումն է ի վիճակի ամենաարդյունավետ ձևով կառավարելու իրացվելիության ռիսկը: Որոշ բանկերում այս խնդիրը դրված է կոնկրետ գանձապետարանի, ռիսկերի կառավարման ստորաբաժանման, իսկ որոշ բանկերում էլ իրացվելիության ռիսկի կառավարման համար համագործակցում են գանձապետարանը, վարկային և ավանդային գործառնությունների ստորաբաժանումները միաժամանակ:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման տեսանկյունից էական է դրամական միջոցների հոսքերի մասին ֆինանսական հաշվետվության վերլուծությունը, որը միակ հաշվետվությունն է, որը կազմվում է ոչ թե հաշվեգրման, այլ դրամարկային մեթոդով: Տնտեսական վերլուծաբանների և տնտեսական որոշումներ կայացնողների համար կարևոր նշանակություն ունի բանկի դրամական միջոցների հոսքերի դրական կամ բացասական լինելը:

Միջազգային տնտեսության մեջ տեղի ունեցած վերջին իրադարձությունները (հատկապես ամերիկյան էներգետիկ «Էնրոն» կազմակերպության բաժնետոմսերի շուկայական արժեքի կտրուկ անկումը) մեկ անգամ ևս համոզիչ ապացուցում են, որ անգամ հայտնի աուդիտորական կամ վարկանիշային կազմակերպությունների համար դժվար է կանխատեսել կազմակերպությունների սրընթաց սնանկությունը: Մինչդեռ, դրամական հոսքերի հաշվետվության և իրացվելիության ռիսկի հիմնավոր վերլուծությունը բավական մեծ տեղեկատվություն է պարունակում:

Կարևորելով իրացվելիության ռիսկի կառավարման նշանակությունը՝ նշենք, որ նախկինում բանկային վերահսկողության Բազելյան կոմիտեն ընդհանրապես չէր զբաղվում բանկային իրացվելիության հիմնախնդիրներով՝ դրանց հնարավոր լուծումները թողնելով ազգային կարգավորող մարմինների հայեցողությանը: Սակայն ֆինանսական շուկաներում ընթացիկ դինամիկ փոփոխությունները, ինչպես նաև դրանց հնարավոր հետևանքների կառավարման հրատապությունը հաշվի առնելով՝ Բազելյան կոմիտեն ներկայումս բավական լուրջ դիտարկումներ է իրականացնում իրացվելիության կառավարման բնագավառում և այդ վերլուծությունների արդյունքում ներկայացնում հիմնավոր առաջարկություններ և երաշխավորություններ: Մասնավորապես, համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի դասերի հիման վրա Բազելյան կոմիտեի կողմից առաջարկվում է իրացվելիության ծածկույթի (Liquidity coverage ratio, LCR) և գուտ կայուն ֆինանսավորման (Net stable funding ratio, NSFR) գործակիցների կիրառությունը:

Управление риском ликвидности в коммерческих банках

Аннотация

С целью стабильного развития современной финансово-банковской системы, главным становится эффективное управление банковскими рисками. Среди банковских рисков важнейшее значение имеет риск ликвидности. Международная практика свидетельствует о том, что управление рисками ликвидности имеет ряд взаимосвязанных особенностей.

Оптимальное управление рисками ликвидности связывается как с функционированием известных инструментов, так и с детальным анализом явлений, которые действуют на практике. С этой точки зрения, очень важно выявление проблемы ликвидности и ее управления.

Albert Safaryan

Liquidity Risk Management in Commercial Banks

Abstract

Efficient risk management in banks is crucial for sustainable growth of the modern financial and banking system. Among various banking risks, liquidity risk is of particular importance. International practice shows that liquidity risk management has various interconnected characteristics. Efficient liquidity risk management is not only related to the effective use of popular tools but also to the detailed analysis of diverse practical applications. From this point of view, early detection and management of the liquidity issues is extremely important.